

7 • 2008

allt
om

hjälpmedel

**Nyheter
från ID-
dagarna**

**Internet
kan förskrivas
som hjälpmedel**

**På resa med
anpassad
husbil**

Lugnare med hörlur

Hörselhjälpmedel hjälper elever att koncentrera sig

Mini Crosser - i en klass för sig!

Mini Crosser 130T 3W - 3-hjul

www.minicrosser.se

Mini Crosser TJ
Joystickstyrning

Mini Crosser 130T 4W
4-hjul

Mini Crosser Maxx
2-motors drift

Mini Crosser HD/ Maxx HD
1 eller 2-motors drift, 250kg

Mini Crosser Kabin
4-hjul

Mini Crosser 115E
barnstol

Mini Crosser
med juniorutrustning

Mini Crosser – I en klass för sig! Mini Crosser produceras i Skandinavien speciellt för nordiska förhållanden. Det är den mest sålda scootern både i Norge, Sverige och Danmark, och kan erbjuda ett väldigt komplett sortiment av scootermodeller och tillbehör. Mini Crosser framhäver sig både när det gäller *framkomlighet, komfort, hållbarhet, säkerhet och totalekonomi*. Mini Crosser vänder sig till alla typer av brukare – vuxna och barn, stora som små! Det finns helt säkert en Mini Crosser som passar dig!

Producerad i Skandinavien för skandinaviskt klimat och terräng.

Mini Crosser
Ett företag i **medema**
GRUPPEN

NR 7 november 2008

- 6 Utprovning är nödvändig**
Arbets terapeuter behövs när äldres behov förändras.
- 8 Så blir det lugnt i klassen**
Med hörlurar på blir koncentrationen bättre.
- 10 Ny strategi för bättre tillgänglighet**
Så ska myndigheterna skynda på arbetet fram till 2010.
- 12 Nyheter från ID-dagarna**
Här är några av de IT-hjälpmedel som utställarna visade.
- 14 Brister i varannan skola**
Sämst är tillgängligheten för elever med rörelsehinder.
- 15 Internettjänster kan förskrivas**
Regeringen kartlägger den digitala klyftan.
- 16 Resa med anpassad husbil**
Inger behöver inte bo på hotell med trånga trappor.
- TEMA: Personlig assistans**
- 20 Otryggt men omväxlande**
Margaretha har varit personlig assistent i sju ton år.
- 22 UNDER LUPPEN:**
Personlig assistans är branschen med flest företag.
- 24 "Viktigt att kunna lita på assistenten"**
Rikard Gass har haft personlig assistans i fjorton år.
- 26 Frågor & Tips**
Gå- och ståhjälpmedel, plasmateve och mp3-spelare.

Omslagsbild: VIBEKE MATHIESEN

Användarnamn: aoh Lösen: RUTRA

För en lättare vardag

Jag vet att jag tjarar. Men jag säger det igen: det händer mycket inom hjälpmedelsområdet. Både vad gäller produktutveckling och insikten om nya användningsområden. Produkterna börjar helt enkelt bli ännu mer vardagsanpassade, och i det här numret har vi samlat några snabba tips om de nya kommunikationshjälpmedel som presenterades på ID-dagarna.

Ett hjälpmedel som är avsett för en funktionsnedsättning kan också, i vissa fall, med smärre anpassningar fungera för andra ändamål. Läs vårt reportage från Norrköping där ett vanligt hörselhjälpmedel underlättar skoldagen för elever med koncentrationssvårigheter.

Anpassning kan också vara ett sätt att resa bekvämt när man tröttnat på otillgängliga hotellrum. Följ med och titta in i Inger och Lars-Olov Ögrens italienska husbil.

Annars handlar det en hel del om personlig assistans i detta nummer, ett nog så aktuellt ämne med tanke på LSS-utredningens förslag. I Under luppen gör vi en genomgång av olika assistansformer och utförare. Vi har också intervjuat en personlig assistent respektive en arbetsledare som båda betonar att ömsesidig lyhördhet är det viktigaste för att arbetsrelationen ska fungera.

LENA UDD
CHEFREDAKTÖR

MARIE LJUNGBERG SCHÖTT
LEDAMOT AV
HJÄLPMEDELSINSTITUTETS STYRELSE

De första stegen är tagna

Detta är min andra period som vice ordförande i styrelsen för Hjälpmedelsinstitutet. Mitt namn är Marie Ljungberg Schött. Jag är moderat och politiskt aktiv både i Stockholms läns landsting och i Stockholms stad.

Tillgången på bra hjälpmedel är en oerhört viktig del i arbetet med att ge människor med funktionsnedsättning möjlighet att leva på samma villkor som andra.

Naturligtvis är det viktigt att de hjälpmedel man använder är anpassade efter behoven, är rätt utprovade och uppfyller alla rimliga krav på säkerhet. Men det räcker inte alltid. Ett hjälpmedel är också en del av vardagen. Något man alltid har med sig, en hörapparat eller en rullstol eller en del av hemmet, en specialsäng.

Många har berättat för mig hur viktigt det är att "bli vän" exempelvis med sin rullstol, och att smycka ut den så att den stämmer med den egna personligheten. Särskilt viktigt verkar det vara att barn som behöver hjälpmedel får vara med och påverka vad som väljs och hur det ser ut.

Därför ser jag med spänning fram emot fortsättningen på de försök med Fritt val av hjälpmedel som pågår i tre landsting, bland annat i Stockholm. De första stegen är tagna. I Stockholm kan man idag välja när man till exempel behöver rollator. Landstinget betalar kostnaden upp till ett i förväg fastställt pris. Det finns många olika sorter att välja mellan, både billigare och dyrare än landstingets bidrag. En brukare som väljer en dyrare vara betalar själv mellanskillnaden. Alla kan vara trygga i vetskapen att man får hjälp med valet om man vill eller om man valt alldeles fel.

Nu är det dags att ta nästa steg och utöka antalet hjälpmedel som kan väljas fritt.

Målet är att alla får välja hjälpmedel fritt, att det finns gott om hjälpmedel att välja mellan, att nya hjälpmedel tas fram för att möta fler behov och att det finns butiker dit man kan gå med sin remiss och prova sig fram till vad man tycker passar bäst.

Vi är på rätt väg, snart kan det vara möjligt.

Amerikanskt företag köper Likokoncernen

Det amerikanska företaget Hill-Rom, tillverkare och leverantör av vårdutrustning och relaterade tjänster för vårdsektorn, har köpt den svenska Likokoncernen.

Liko som är leverantör och utvecklare av personlyftar och lyftselar är idag marknadsledande i Norden och har närmare 20 procent av världsmarknaden.

Företaget har varit ett familjägt och familjeskött företag i

mer än 25 år och har cirka 275 anställda i egna bolag världen över.

Avsikten är att Likos produkter ska fortsätta att marknadsföras under varumärket Liko, men i en kombination med Hill-Roms logotype. De tidigare ägarna kommer att förbli aktiva inom företaget och det nuvarande huvudkontoret i Alvik i Luleå ska utvecklas till ett globalt kunskapscenter inom patientförflyttning.

Stockholmshotell först med syntolkning

Hotell Scandic Anglais i Stockholm blir först i landet med syntolkning. Där kommer personer med synskada och andra gäster som vill ta till sig information genom ljud att kunna få en enklare hotellvistelse.

Det är Irisgruppen som producerat Sveriges första syntolkning till hotellet med information om hur man tar sig till sitt rum, var nödutgången

ligger och vilka frukosttider som gäller. Genom att lyssna på syntolkningen får gästen till exempel också reda på vilka konstverk som sitter i hotellet, information om när middagen serveras eller vilka betalkanaler som finns på teven. Tanken är att gästerna i lugn och ro ska kunna lyssna på syntolkningen inför besöket på hotellet.

FOTO: HANS EISENGARTE / BILDARKIVET

Pris till Kalmar och länstrafiken

2008 års pris Tillgänglig resa har gått till Kalmar kommun och Kalmar Läns Trafik AB.

Priset, som delas ut årligen av Sveriges Kommuner och Landsting, går till en kommun, ett landsting, en region eller en trafik huvudman, som gjort en värdefull insats för att underlätta resandet för personer med funktionsnedsättning. I

prismotiveringen står bland annat att länstrafiken "på ett utmärkt sätt lyckats förena den tidtabellsbundna och linjestyrd trafikens fördelar med den anropsstyrda trafikens flexibilitet och goda tillgänglighet. Nyttänkande med Nattstopp har också ökat tryggheten och uppskattas mycket av färdtjänstresenärer."

PRO letar efter smarta prylar för äldre

Hjälpmiddelsinstitutet och Pensionärernas Riksorganisation, PRO, ska tillsammans undersöka vilka produkter som kan underlätta vardagen för äldre som bor kvar hemma. Det ska man göra i studiecirkel där PRO:arna ska granska dagens marknad. De kommer också att ta fram egna förslag på saker som kan vara till hjälp i vardagen.

Ökad kunskap och fler och bättre produkter som är tillverkade utifrån äldres behov är målet med studiecirkelarna. Tusentals PRO:are beräknas delta i cirkelarna som genomförs med stöd av ett mötespaket som Hjälpmiddelsinstitutet har tagit fram.

Paketet innehåller bland annat exempel på bra produkter och en påse med hemliga produkter vars användning deltagarna ska få gissa sig till.

Andra pensionärsorganisationer kommer också att få tillgång till materialet efter en utvärdering av projektet.

Män och kvinnor upplever reumatism olika

Kvinnor upplever ofta ledgångsreumatism som mer smärtsamt än män, även när de synliga symtomen är likartade. Därför bör läkarna ta mer hänsyn till subjektiva skillnader när de bedömer behovet av läkemedel, anser forskare vid Karolinska Institutet.

Det har också visat sig att män som genomgår en stan-

dardbehandling mot reumatism förbättras betydligt mer än kvinnor som genomgår samma behandling.

Ledgångsreumatism är ungefär tre gånger vanligare hos kvinnor än hos män. De bakomliggande orsakerna är oklara, men forskare har spekulerat i om de mediciner som används påverkar män och kvinnor olika.

FOTO: NICKLAS BLOM / BILDARKIVET

Satsning på service- och signalhundar

Det har länge funnits krav på att service- och signalhundar ska likställas med ledarhundar vad gäller finansieringen.

De tjänster som hundarna gör ligger inom samhällsområden som kommuner och landsting ansvarar för. Det finns inget formellt hinder för att man ska kunna ge stöd till verksamheten men i dag sker inte detta.

I den senaste budgeten avsätter regeringen sex miljoner kronor till en treårig försöksverksamhet, från 2009 till 2011, som Hjälpmiddelsinstitutet ska administrera.

Syftet med försöket är att öka antalet service- och signalhundar i aktiv tjänst och att därefter utvärdera hur en ökad användning påverkar behovet av andra offentliga insatser.

FOTO: T. ANDERSSON / BILDARKIVET

Utprovning är nödvändig

Arbetsterapeuterna behövs när äldres behov förändras

Äldre människors behov av förflyttningshjälpmedel förändras snabbt och kräver täta uppföljningar med individuella lösningar. Den arbetsterapeutiska kompetensen är viktig för utprovningen, visar en avhandling från Lunds universitet.

Arbetsterapeuten Charlotte Löfqvist har studerat hjälpmedelsituationen bland de allra äldsta i Sverige, Tyskland, England, Ungern och Lettland. Resultaten visar att 65 procent av deltagarna i studien var hjälpmedelsanvändare och att syn- och hörselhjälpmedel som förstoringsglas, hörapparater och ljudförstärkare samt förflyttningshjälpmedel var de vanligaste hjälpmedelstyperna.

Snabba förändringar

Användandet av förflyttningshjälpmedel ökade över ett års tid och det förekom ofta att man använde olika kombinationer av dem. Det var också en stor föränderlighet i vilka hjälpmedel som användes.

– Resultaten visar att det är komplext att vara användare av förflyttningshjälpmedel i vardagen. Många faktorer, där förflyttningshjälpmedlet är en, samspelar i det dagliga livet under åldrandeprocessen, där förutsättningarna förändras under kort tid

Rollatorn är inte bara ett förflyttningshjälpmedel utan också viktig för att man ska kunna vara delaktig i samhället.

vilket påverkar aktivitet och delaktighet, säger Charlotte Löfqvist.

Resultatet visar också att rollatorn inte bara var ett förflyttningshjälpmedel utan också ett aktivitets-hjälpmedel i vardagens dagliga sysslor, till exempel i hushållsarbete, vid inköp och då det gällde att vara delaktig i samhället i stort.

Avhandlingen påtalar att föränderligheten i äldre människors behov av för-

flyttningshjälpmedel gör att det krävs täta professionella kontakter och uppföljningar samt flexibla system för hjälpmedelsförsörjningen om man ska kunna stödja ett aktivt åldrande. Resultaten pekar på att arbetsterapeutisk kompetens är viktig vid utprovning och att individuella lösningar är en förutsättning för optimalt hjälpmedelsanvändande.

Standardlösningar otillräckliga

En standardmodell för exempelvis förflyttningshjälpmedel är inte alltid tillräcklig, eftersom äldre personer är känsliga för samspelet mellan den egna förmågan och miljöfaktorer i samband med olika aktiviteter.

– Denna kunskap är viktig för alla som är involverade i att planera och utveckla hälso- och sjukvård för den ökande gruppen äldre i samhället, inte minst i ett europeiskt perspektiv där hälso- och sjukvård är under förändring i många länder, säger Charlotte Löfqvist.

TEXT: LENA UDD

FOTO: SUSANNE LINDHOLM / BILDARKIVET

Läs mer:

Mobility Devices in Everyday Life among Very Old Europeans: Aspects of Use and Changes over Time. Lunds universitet. 2008.

Ny metod att mäta körförmåga efter stroke

En avhandling från Karolinska Institutet visar att personer med stroke kan ha nedsatt körförmåga, samt att ett nyligen utvecklat instrument, P-drive, kan vara användbart vid bedömning av körförmågan i verklig trafik och i körsimulator. Avhandlingen visar också att flertalet som hade bristande körförmåga även hade nedsatt medvetenhet om detta. Många deltagare upplevde det som kränkande att få körförmågan bedömd och de hade svårt att följa läkarens körförbud under tiden efter insjuknandet till det att utredningen avslutats.

Avhandlingen: Driving ability among people with stroke: Developing assessments and exploring the lived-experience. KI 2008.

Förkylningskuddy®
Hjälpmiddel för lättare andning
för dig som inte vill ligga platt

Öronvärk Reflux Polyper Snarkning
Astma Kol Förkylning
Sova gott

Kontakt: 0707-945 101 info@kuddy.se www.kuddy.se

Nu är den äntligen här!

MemoBase - MemoGo

den talande klockan med många möjligheter!

Memo är den nya generationens KomIhåg Klocka

Vi har tagit det bästa från KomIhågKlockan och utvecklat ett **NYTT** minneshjälpmedel med flera nya funktioner och två enheter i samma produkt. Denna mobila GO-enheten tar du med dig, den påminner dig var du än är.

MemoGo

MemoBase

Falck Igel AB Liljeholmsvägen 30 B, 117 61 Stockholm - tel. 08-695 69 40 - falckigel@falckigel.se - www.falckigel.se

CYPROMED AS

Markedsledende varmhjelpemidler !

TOPP DESIGN - ERGONOMISK TILPASSET

..Her er innerhansken med det lille 46 grams batteriet som vant den store brukertesten av varmhjelpemidler arrangert av det norske Hjelpemiddelmagasinet Ergostart

Se side 18 i Hjelpemiddelmagasinets Februarnummer 2008, eller se testen på Cypromeds nettsider www.cypromed.no

**....Nå er Cypromeds varme-
innerhansker blitt enda bedre!**

Disse hanskene leveres nå med forlenget mansjett som gir mulighet til å velge enten 46 grams - eller det "store" 95 grams Li-Ion batteriet. Dette batteriet mer enn dobler driftstiden pr. opplading. Plasseringen av batteriet kommer ikke lenger i konflikt med bevegelsen i håndleddet, og innmonteringen av varmetrådene er også ergonomisk optimalisert. Bruk dine egne votter eller hansker utenpå disse

....Se også Cypromeds øvrige utvalg av varmhjelpemidler for kalde hender og føtter på www.cypromed.no

Be om produktkatalog og nærmere opplysninger !

Cypromed AS, Vikavegen 17, 2312 Ottestad, Norge. Tlf: +47 62 57 44 33 Fax: +47 62 57 44 34 E-mail: service@cypromed.no www.cypromed.no

Så blir det lugnt i klassen

Med hörlurar på blir koncentrationen bättre

Solen skiner utanför fönstret. Inne i skolsalen är det lugnt. Var och en av eleverna i klass 4 A sysslar med sitt beting. Men arbetsron är bräcklig, bryts den tar det tid att hitta tillbaka.

TEXT: LENA UDD

FOTO: VIBEKE MATHIESEN

En del elever har extra svårt att koncentrera sig. Här på Klockaretorpsskolan i Norrköping får de möjlighet att prova ett hjälpmedel som gör det lättare.

En dag som denna, när förmiddagsron först störs av några journalister som larvar runt i skolan, sedan av en brandövning med samling på skolgården och till sist av några stora tjejer som bultar på dörren och ska prata med fröken, finns inga hjälpmedel i världen som hjälper. Men i vanliga fall gör de det.

– Vi prövar helt enkelt ett vanligt hörselhjälpmedel som leverantören anpassat för oss genom att sätta dit en dämpkabel så att det inte ska ge hörselskador. Systemet består av en sändardel med mikrofon som läraren har och en mottagare med hörlurar som eleven har, säger specialpedagogen Anneli Forsberg. På så sätt får eleven direktkontakt med läraren. Och det fungerar jättebra.

Än så länge rör det sig om ett försök som pågår 2007-2009. Man började i liten skala och testade först idén med bara några elever. Eftersom det fungerade så bra sökte man och fick pengar från projektet Kognitek och Allmänna arvsfonden.

Idag är det ett tjugotal elever som prövar audiofonen, som det anpassade hörselhjälpmedlet brukar kallas. Den används dels av elever i årskurs 1-6 på Klockaretorpsskolan, dels av andra elever upp till årskurs 8 som får

låna utrustningen från Skoldatateket där Anneli Forsberg jobbar.

Lärarna och specialpedagogerna bedömer vilka elever som ska få prova hjälpmedlet. Det är elever som har stora koncentrationssvårigheter, av vilka en del också har en neuropsykiatrisk diagnos.

Systemet används framförallt vid genomgångar, högläsning och andra moment som kräver lugn och ro samt koncentration. Med hjälp av sändaren kan läraren tala enskilt med de barn som använder hjälpmedlet, hon kan ge diskreta påminnelser och hjälp eller påpeka lite tyst att ”det är dags att gå tillbaka till bänken”. På så sätt blir tilltalet privat och effektivt utan att störa de andra barnen eller peka ut någon som olydig eller ur fas med de andra.

– Barnen får ett helt annat fokus, förr gömde de sig i sina luvtröjor eller bakom bänken och var mer onåbara, säger Anneli Forsberg.

En vanlig kommentar från barnen är att de tycker att fröken äntligen pratar med dem, förut uppfattade de det som att hon bara pratade med de andra fast hon tilltalade hela klassen.

Markus Klasson, som börjat pröva systemet den här terminen, är nöjd med det. Man hör bättre vad fröken vill, tycker han, och får medhåll av Nora Jansson som

Det blir enklare att lyssna, säger Nora Jansson och Markus Klasson när de ska beskriva effekterna av sitt hjälpmedel. Läraren Åsa Jonander håller med. Nu når hon fram till barnen på ett annat sätt.

haft hjälpmedlet under längre tid.

– Det är enklare att lyssna, säger hon. De andra i klassen vill förresten också ha en.

Deras lärare Åsa Jonander håller med. Det är lättare att få barnen att lyssna.

– Annars försvinner ljudet och koncentrationen på vägen. Allt omkring, stolar som skrapar, sidor som prasslar, tar överhanden – alla ljud blir lika starka för dem.

Att de andra barnen också vill pröva bekräftar hon. Systemet ser lite fräckt ut, som en mp3-spelare ungefär. Den som har en sån känner sig inte utpekad utan snarare utvald.

Försöket har gett många effekter, framhåller Anneli Forsberg.

– Eleverna i klassen är överlag lugnare, de som använder audiofonen är gladare, de mår bättre och de lär sig bättre. Det går mycket bättre för dem i skolan.

I projektet ingår även fortbildning av lärare och annan personal. Man dokumenterar också hela tiden arbetet för att kunna ha material för föreläsningar på mässor och seminarier och sprida de positiva erfarenheterna vidare.

– Vi vill ju att det här ska kunna bli ett förskrivningsbart hjälpmedel. Det är ett dyrt hjälpmedel och det är inte realistiskt att tänka sig att en skola har råd att köpa

in så många enheter som man egentligen behöver.

Idag kostar systemet 6 000 kronor per del. Inom projektet har man provat andra billigare produkter som finns på marknaden. Men de har brusat för mycket, och det störande bruset är en del av det man vill komma bort från. För att hjälpmedlet ska kunna fungera i skolan får det heller inte ha för många smådelar utan barnen måste kunna hantera systemet själva.

– Om vi nu menar allvar när vi talar om en skola för alla så bör också de som är i behov ett sådant här hjälpmedel få det, säger Anneli Forsberg. ■

Försöket med hörselhjälpmedel för koncentrationens skull fungerar jättebra och de positiva effekterna sprider sig även till de andra eleverna, konstaterar Anneli Forsberg och Åsa Jonander.

*Det
borde vara en
mänsklig
rättighet att
få gå på
toaletten själv*

Closomat är den enda specialkonstruerade toalettstolen med inbyggd riktad dusch och tempererad varmluftstork samt inbyggd varmvattenberedare.

closomat[®]

*Toalettstolen med inbyggd
dusch och tork*

BUSCK & CO AB
G:a Riksv. 14, 428 32 Källered
TEL 031-87 09 00, FAX 031-87 27 12
info@busck.se www.busck.se

**BESTÄLL VÅR BROSCHYR.
RING, FAXA, E-POSTA ELLER SKRIV!**

Ny strategi för arbetet med bättre tillgänglighet

Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har tagit fram en strategi för hur målen för tillgänglighet ska nås fram till år 2010. Det handlar om enkelt avhjälpna hinder, en tillgänglig kollektivtrafik och en tillgänglig statsförvaltning.

Arbetet med att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning i samhället har inom flera områden gått alltför långsamt. Förra året tillsattes därför en statssekreterargrupp med uppdrag att påskynda arbetet och ta fram en strategi för hur målen ska nås.

Gruppen föreslår bland annat att SKL genom ett fördjupat samarbete med Boverket ska erbjuda riktade fördjupningsutbildningar för politiker och tjänstemän som särskilt arbetar med tillgänglighetsarbetet i kommunerna.

Tydligare boråd

Insatser som syftar till att påskynda arbetet med att förbättra tillgängligheten i bostäder och i närmiljön handlar bland annat om förslag till enklare och tydligare regler kring den fysiska planeringen, tydligare bestämmelser om enkelt avhjälpna hinder samt tydligare regler om statens ansvar i plan- och bygglagstiftningen.

Boverket ska förenkla bestämmelserna i sina föreskrifter och allmänna råd som handlar om ljudmiljö, belysning, fast in-

redning, kontrast och varningsmarkering samt skyltning.

Tillgängliga län

Länsstyrelserna ska i en gemensam rapport nästa höst redovisa till regeringen vilka insatser som genomförts i syfte att göra länet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Äldreboendedelegationen ska bland annat presentera förslag för identifiering av hinder i regelsystemet som gör det svårare att utveckla bostäder och boende anpassade för den åldrande befolkningens behov.

Järnvägssystemet ska anpassas

Flera åtgärder syftar till att påskynda arbetet med att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig. Till exempel avsätter regeringen 150 miljoner kronor ytterligare under 2009 och 2010 för att påskynda arbetet med att tillgänglighetsanpassa infrastrukturen inom järnvägssystemet. Banverket och Vägverket kommer också att få i uppdrag att definiera hur det prioriterade nätverket ska utvidgas från och med 2010.

För att skynda på tillgänglighetsarbetet inom de statliga myndigheterna har Handisam fått i uppdrag att i samråd med Boverket och Statens fastighetsverk redovisa öppna jämförelser av tillgänglighetsarbetet mellan de statliga myndigheterna.

LENA UDD

Nu vill regeringen tillträda FN-konventionen

Regeringen föreslår i en proposition att Sverige ska tillträda FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige har redan undertecknat konventionen som gick i kraft i maj 2008 sedan den ratificerats av 20 stater. Tillträdet innebär att personer med funktionsnedsättning kan överklaga beslut om de upplever att deras rättigheter har blivit kränkta. Regeringen föreslår också att Sverige även ska tillträda ett tillägg som innebär att den som anser att rättigheterna är kränkta kan klaga hos en övervakningskommitté.

Arbetsmiljön en orsak till ledgångsreumatism

Forskare vid Karolinska Institutet har fått resultat som tyder på att faktorer i arbetsmiljön kan öka risken för ledgångsreumatism. Det är framför allt psykosocial arbetsbelastning som spelar roll och särskilt så kallat lågt beslutsutrymme.

– Vi har funnit tydliga samband mellan sjukdomen och arbeten där man inte själv kan styra över sin situation, säger professor Lars Alfredsson.

Det är tidigare känt att rökning och alkohol tillsammans med genetiska anlag, samt miljöfaktorer, ökar risken för sjukdomen.

Nya Likorall 200

– säker, funktionell och prisvärd

Världens mest använda familj av taklyftar heter Likorall och tillverkas av Liko.

Det senaste tillskottet i familjen är nya Likorall 200. Den har alla basfunktioner för att lösa dina dagliga lyftproblem – allt samlat i en smart förpackning och till ett mycket bra pris. Förutom Likorall 200 finns också lyftnyheterna Uno 200 och Sabina 200 i Likos nya prisvärda serie.

Kontakta ditt närmaste Liko Lyftcenter® om du vill veta mer.

Våra kontaktuppgifter hittar du på www.liko.se.

P.S. Du har väl inte glömt att anmäla dig till vårt nyhetsbrev Liko Update?

Besök www.liko.se/nyhetsbrev för att få senaste nytt i din inbox.

Liko AB
Nedre vägen100
975 92 Luleå
Tel: 0920 - 47 47 00
info@liko.se • www.liko.se

 Liko
A Company

Några nyheter från ID-dagarna

På årets upplaga av ID-dagarna visades de senaste kommunikations- och IT-hjälpmedlen. Det handlade om allt från digitala kalendrar till enkla förstoringsglas. Allt om Hjälpmedel presenterar några intressanta nyheter.

Trygghet för äldre

C.STATUS är ett trygghetssystem för personer med kognitiva funktionsnedsättningar och äldre. Det hjälper till att hålla koll på om dörrar är låsta, fönster stängda och om spis, kaffebryggare och strykjärn är avslagna. Systemet består av sensorer, en panel och en nyckelbricka. Sensorerna monteras på det som ska övervakas och skickar sedan signaler till panelen som visar statusen på de olika sakerna i hemmet. Informationen kan presenteras på det sätt som passar bäst: text, bild eller symboler. Brickan, som också får signaler om hemmets status, har tydliga symboler och sätts fast på nyckelknippan så att man när som helst kan kontrollera om man till exempel låste ytterdörren. Mer information: www.gewa.se

Talande webb

En ny tjänst som gör webbplatser tillgängliga för dem som av olika orsaker har svårt att läsa. Det är hittills den enda tjänsten som ger uppläsningstöd i form av att texten markeras visuellt ord för ord samtidigt som den blir uppläst. Den läser allt: html, pdf, word och flash. Användaren kan förstora och ändra färg och utseende på texten som markeras samt göra egna inställningar av läshastighet och röst. Inställningarna sparas och fungerar likadant på alla anslutna webbplatser. Talande webb har funnits i engelskspråkiga länder i flera år och har många användare där. Mer information: www.funkanu.se

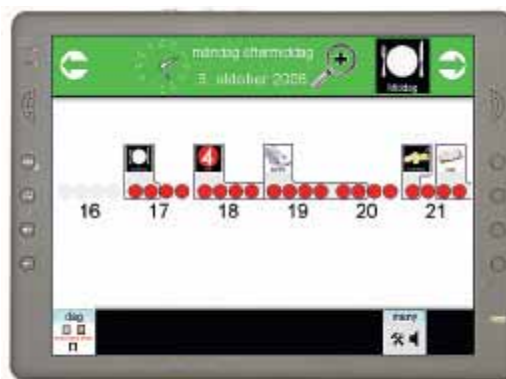
Lätta böcker om vardagen

Vad betyder knapparna på tvättmaskinen, hur går det till att ta sänkan, varför har affärer manuella diskar och vad är en predikstol? I en ny bok- och cd-serie förklaras på ett enkelt sätt några vanliga svenska vardagsföreteelser som tvättstugan, vårdcentralen, mataffären och svenska kyrkan. Böckerna, som också omfattar ett tryckt häfte, riktar sig till dem som har behov av lättlästa texter samt personer med utländsk bakgrund som vill lära sig mer om Sverige och svenska språket. Cd:n kan spelas på en dator och då läses texten upp samtidigt som den visas på skärmen. Den går också att lyssna på i en cd-spelare som klarar mp3-filer. Mer information: www.tundell-salmsonaudio.se

Digitala påminnelser

Memoplanner är en digital pekskärm med påminnelsefunktion som kan visa olika kalendrar: dag, natt, dygn, vecka, månad, år. Den har valbara inställningar för till exempel kvittering av påminnelse, förvarningsljud, repetition, zoom- och navigeringsfunktion. Påminnelserna läggs in genom pekskärmen eller via annan dator genom internet. Påminnelserna kan tas emot som larmljud, intalat meddelande eller sms. Kalendern har tre färdiga brukarnivåer för att underlätta anpassning. Den kan användas stående eller liggande. Mer information: www.falckigel.se

Lätt förstoringsglas

ILook är ett litet lätt förstoringsglas som bara väger 70 gram. Det har en tretumsskärm och förstoringen är inställbar mellan fem och tjuugo gånger. Glaset har de traditionella visningslägena, färg samt förstärkt kontrast med vit respektive svart bakgrund. Storlek: 120x56x25 millimeter. Mer information: www.polarprint.se

Orientering i vardagstrafiken

Trekker Breeze är ett orienteringshjälpmedel som bygger på GPS och som ska underlätta förflyttningen ute i vardagslivet för dem som har en synskada. En viktig funktion är att den spelar in färdvägen första gången man går den, sedan lagras rutten i systemet. Vägnamn och intressepunkter meddelas automatiskt. Användaren kan också lägga in egna hållpunkter. Märken läggs in genom att man spelar in talmeddelanden som sedan läses upp när man passerar dem igen. Har också en "var-är-jag knapp" som talar om vad som finns i närheten. Mer information: www.polarprint.se

Digital anteckningspenna

Zpen överför det mest krattigt handskrivna till digitalt format som i sin tur överförs till en dator. Det handskrivna kan enkelt konverteras till en redigerbar textfil. Systemet består av en penna, en mottagarenhet och mjukvara. Mottagarenheten registrerar pennrörelserna och sparar dessa i ett minne. Med mottagarenhetens hjälp ordnas texten automatiskt per sida eftersom det registreras när den hamnar på en ny sida i anteckningsblocket. I mjukvaran finns en inlärningsfunktion för förbättrad igenkänning av individuella handstilar. Mer information: www.butiken.iris.se

Teckenspråk och svenska

Mitt hem och Vägen mot språken är ett nytt interaktivt läromedel i teckenspråk och svenska med tal som stöd-funktion. Programmen innehåller cirka 150 tecken, ord, bilder och meningar. De vänder sig till döva barn, föräldrar till döva barn, personer med utvecklingsstörning och alla andra som vill lära sig grunderna i teckenspråk och svenska samt läs- och skrivinläring. Materialet kan laddas ner gratis på: www.lartecken.se eller www.mogard.se. Det går också att beställa på cd.

Brister i varannan skola

Sämst är tillgängligheten för elever med rörelsehinder

Det finns stora brister i tillgängligheten i många svenska skolor. En ny rapport från Skolverket visar att varannan grundskola och nästan lika stor andel av gymnasieskolorna behöver vidta åtgärder för att kunna ta emot elever med funktionsnedsättningar.

Sämst ställt är det med tillgängligheten för rörelsehindrade – för nästan fem av tio grundskolor och fyra av tio gymnasieskolor krävs så stora åtgärder som hissinstallationer eller toalettbygge. Nivåskillnader som lämnats omarkerade och uteblivna allergironder är andra brister.

Enligt skollagen ska alla elever ha lika tillgång till utbildning, men den fysiska tillgängligheten är inte detaljreglerad.

Skolverket anser att lagen ger utrymme för skolorna att säga nej till en elev med funktionsnedsättning, och det sker ibland alltför lättvindigt utan att skolan ordentligt utreder tillgänglighet och eventuella anpassningar.

FOTO: LEIF JOHANSSON / BILDARKIVET

Skolverkets rapport visar att det i fem av tio grundskolor krävs stora ombyggnader, till exempel hissinstallationer.

Personer med kognitiva funktionshinder behöver ofta stöd för att klara vardagens olika aktiviteter.

Handifon och Handi är utvecklade för att vara ett stort stöd – överallt – eftersom de är så små och smidiga.

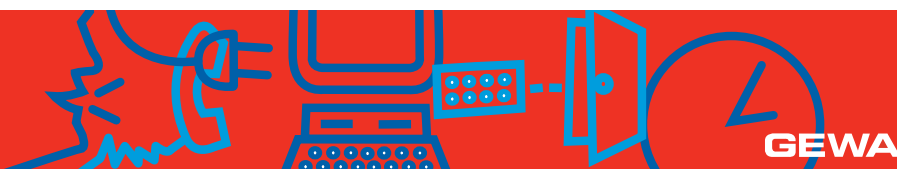
De är ett stöd allt ifrån struktur för aktiviteter, planering, tid, påminnelse, telefon, bild-SMS, larm med vibration, röstanteckningar, krisplan, till ett stöd vid inköp och miniräknare.

Symboler, talsyntes, inspelat tal och textinformation gör användningen lätt.

Kontakta oss på Gewa så berättar vi mer!

handifon

Gewa AB
Box 92, 191 22 Sollentuna
Tel: 08 - 594 694 00
info@gewa.se www.gewa.se

GEWA

Ovanligt men inte olagligt förskriva internetjänster

Floran av tjänster på internet växer. Många digitala tjänster skulle kunna förskrivas som hjälpmedel åt äldre och personer med funktionsnedsättningar. Nu vill regeringen kartlägga och minska den digitala klyftan.

Det finns inga lagliga hinder för att förskriva tjänster på internet som hjälpmedel. Det slås fast av Socialstyrelsens jurister i Hjälpmedelsinstitutets rapport *Internettjänster för äldre*. Ändå är det ovanligt att så sker.

– Det beror på okunskap hos arbetsterapeuterna. Hjälpmedelscentralerna har inte heller rutiner för att förskriva sådana tjänster – ännu, säger Anna-Karin Bergius, författare till rapporten.

Bank och biljettbokning

På internet finns idag flera tjänster som skulle kunna underlätta vardagen för både äldre och personer med funktionsnedsättningar. Projektet *Internettjänster för äldre* hittade under en och en halv månads tid 33 stycken. Internetbank och biljettbokningssystem är två exempel.

Taltsyntes, som kan läsa upp mobiltelefonens sms, och påminnelsetjänster är andra webbaserade tjänster som lätt kombineras med en mobiltelefon. Det finns också väl utbyggda tjänster för resurskoordination.

– Dessa system används för lastbilslogistik, men skulle lika gärna kunna användas för koordination av ett antal personliga assistenters arbete, säger Anna-Karin Bergius.

Det finns också flera positionerings- och navigeringssystem, som skulle fungera yp-

Tiden är mogen för att förskriva internetjänster som hjälpmedel. Om fler brukare får tjänster förskrivna kommer också marknaden att växa.

perligt som hjälpmedel för personer med orienteringsproblem. Men i dagsläget marknadsförs de produkterna främst till ungdomar.

Vem betalar vad?

Äldre och personer med funktionsnedsättning utgör en relativt ny kundkrets för företagen. Om fler brukare skulle få internetjänster förskrivna som hjälpmedel skulle marknaden växa.

Ett hinder är att det i dagsläget inte finns någon tydlig betalningsmodell. Vem betalar vad? Är det sjukvårdshuvudmannen eller individen, eller båda två? Ju snabbare dessa frågor klaras ut, desto lättare blir det för företagen att marknadsföra sina tjänster, skriver Anna-Karin Bergius i rapporten.

Hon har själv den egna produkten *Memo Comai* på marknaden till stöd för personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

– Det är en internetbaserad tjänst där de inblandade får en ökad trygghet via mobiltelefonen.

Låt oss säga att Olle på ett gruppboende har många järn i elden, men svårt att komma ihåg att ta sin medicin fyra gånger om dagen. Med hjälpmedlet får han ett sms varje gång det är dags att ta medicin och pillerburken visas då på mobiltelefonens display. När han tagit medicinen bekräftar han det med ett knapptryck. Då skickas ett sms till hans oroliga mor och han kan även själv se att han tagit sin tablett.

Anna-Karin Bergius menar att tekniken nu är så pass mogen att internetjänster som hjälpmedel är nästa steg.

Information och kartläggning

Näringsdepartementet har gett myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, i uppdrag att kartlägga vad som gjorts för att personer med fysiska och kognitiva funktionsnedsättningar ska kunna vara delaktiga i samhället, när allt fler tjänster kräver att den enskilde hänger med i den digitala utvecklingen.

Hjälpmedelsinstitutet och Post- och telestyrelsen har fått regeringens uppdrag att genomföra en informationsinsats om elektronisk kommunikation för brukare och förskrivare av hjälpmedel i landstingen.

TEXT: YLVA BJELLE

FOTOGRAF: FABIAN FOGELBERG / BILDARKIVET

Tryggare förflyttning med HEA Medical

- God ergonomi
- Tryggt och skonsamt
- Stort sortiment
- Unika och smarta lösningar
- Tål upp till 90° tvätt

SlingMaster Placering av lyftsele

Ett dubbelvikt glidtyg med handtag placeras enkelt och smidigt en lyftsele under en liggande patient.

ReturnMaster Upp i säng/stol

En lösning på många förflyttningar! Tillbaka i stol, upp i säng, överflyttningar m.m.

HEA
Medical AB

Tel 031-15 73 20 Fax 031-15 50 81
www.heamedical.se

Resor med anpassad husbil

Inger och Lars-Olov behöver inte längre bo på hotell när de reser.

Inger och Lars-Olov Ögren från Örnsköldsvik har alltid gillat att resa. Men på grund av Ingers sjukdom har resandet de senaste åren blivit allt krångligare.

I Italien hittade Lars-Olov den bästa lösningen. En handikappanpassad husbil.

TEXT: MARIA JANSSON SJÖDIN FOTO: MICHAEL ENGMAN

Vägen ut mot Hummelvikstrand vid Höga Kusten är kantad av höstlöv i naturens allra varmaste färger. Havsvidiken ligger blank och vindarna är ljumma. I det här paradiset har Inger och Lars-Olov Ögren valt att tillbringa mycket av sin lediga tid.

– Vi sålde huset, flyttade in i en lägenhet och byggde

ett handikappanpassat fritidshus på den tomt som jag och min bror äger tillsammans, berättar Lars-Olov.

Men med tre barn med familjer i Gävle, Trondheim och Stockholm och vänner på många håll i Europa är även resandet en viktig del av livet.

Så när Inger fick svårt att hälsa på hos släkt och vänner

Som vilken husbil som helst. Italienska Elnagh har skapat en handikappanpassad husbil med många smarta detaljer.

Liften är smidig och enkel att sköta för Inger Ögren. Efter användning fälls den ihop och fungerar som dörrmatta.

Passad bostad

med trånga trappor

på grund av deras ”opraktiska” boende och efter att ha tillbringat alltför många nätter i dåligt utrustade handikapprum på en rad olika hotell, började de leta efter andra lösningar för sitt resande.

– Även på moderna hotell är det ofta trångt, få handtag, låga toalettstolar och dåligt genomtänkt. De kan inte ha använt sig av experthjälp, för då skulle det se annorlunda ut, säger Inger, arbetsterapeut och rullstolsburen.

Man kan alltså säga att Inger har dubbla kompetenser. Dels erfarenheten från sitt yrke som arbetsterapeut och hjälpmedelskonsulent. Dessutom den egna erfarenheten av att vara rullstolsburen.

– Jag fick MS-diagnosen för tjugo år sedan, ungefär samtidigt som jag var färdig med min utbildning. Jag har långsamt blivit sämre och sedan några år tillbaka är jag helt beroende av min rullstol.

Familjen Ögren har alltid varit en rörlig och rätt sportig familj. Inger har gillat att springa, vistas i skog och mark, fjällvandring och dansa.

– Visst saknar jag mycket av det där och det är opraktiskt att ha en funktionsnedsättning. Men jag vill ändå inte byta liv med någon. Däremot skulle jag gärna byta ben med vem som helst, om det vore möjligt.

Inger och Lars-Olov har genomgående en positiv inställning till de utmaningar som Ingers funktionsnedsättning innebär. De hittar lösningar vartefter Ingers möjligheter förändras.

– Vi har exempelvis valt att rida i fjällen istället för att vandra. Och hemma är jag ju inte handikappad eftersom vi har anpassat bostaden.

Efter en hel del letande hittade Lars-Olov Elnaghs handikappanpassade husbil på nätet. Men ingen återförsäl-

“Det blev ingen altan. Istället tog vi flyget ner till Milano och hämtade husbilen.”

- jare i Sverige hade tagit hem bilen. Så en idé föddes och bilen blev en välkommen överraskning lagom till Ingers födelsedag.

– Jag köpte den osedd. Med hjälp av goda vänner i Italien genomfördes köpet, säger Lars-Olov.

När Lars-Olov talade om för Inger att han skulle hjälpa svärsonen Fredric att bygga en altan medan dottern Marie och barnen skulle komma upp till Inger i stugan, visste hon ingenting om makens planerade Italienresa.

– Det blev ingen altan. Istället tog vi flyget ner till Milano och hämtade husbilen, berättar Lars-Olov.

Även om förväntningarna var höga, blev han glatt överraskad av den rymliga och välutrustade bilen, byggd på en Fiat Ducato.

– Här har de tagit hjälp av proffs. Jag är säker på att någon i rullstol varit inblandad när man tagit fram modellen, säger Lars-Olov.

Han är geriatriker och har i hela sitt yrkesliv arbetat med rehabilitering, så även han har dubbel erfarenhet av handikappfrågor.

Husbilen heter Elnagh CPT – CPT är en italiensk förkortning och står för ”Camping per tutti”, det vill säga camping för alla. Den är rymlig, men har yttermått som gör att den kan köras av personer med vanligt B-kort.

Lars-Olov gillar att köra bil och har alltid närt en dröm om att arbeta som lastbilschaufför. Så även om den automatväxlade Fiaten skulle kunna utrustas med handgas så att Inger skulle kunna köra själv, är det inte aktuellt.

– Jag har alltid varit en bra kartläsare, skrattar Inger som för länge sedan accepterat sin roll som co-driver.

Det som imponerar mest på Inger är liften.

– Den kan jag lätt sköta själv med handkontrollen. Och när den inte används fälls den ihop och tar ingen plats alls. I stället fungerar den som dörrmatta.

Även toalett och duschutrymme har finesser som Inger uppskattar.

– Det finns handtag både vid toalett och dusch. Man har också valt att ha draperi i stället för dörr vilket ger gott om utrymme.

Att sängen är låg underlättar förstås när Inger ska till sängs.

– Annars brukar sängen vara hög för att ge ett stort stuvutrymme undertill.

Även köket är anpassat för rullstolsburna, liksom strömbrytare till lampor och reglage som sitter lite lägre.

Både Inger och Lars-Olov har inställningen att man ska ta tillvara på livet, här och nu.

– Husbilen är en stor investering, men det är ju nu vi

Handkontrollen är enkel att förstå sig på.

Inger tar sig lätt från rullstol till det vridbara passagerarsätet. Även förarsätet är vridbart, men Fiaten har inte försetts med handgas och Ingers gasfot är inte helt okey, så Lars-Olov får köra.

har nytta av den. Hur det ser ut om tio år vet vi inte, säger Lars-Olov.

Eftersom ingen svensk återförsäljare kunde leverera en CPT-husbil med önskat motor- och växellådsalternativ fick Lars-Olov lösa saken själv genom direktinförsel. Därefter gjorde han egen anpassning till svenska krav och inregistrering i Sverige. Det innebär att han har fixat med extra golvventilation baktill och tätat bakom kylskåpet för att den ska klara gasol- och ventilationstesten inför svensk registreringsbesiktning. Husbilen blev dessutom betydligt billigare.

– För vår del innebär husbilen en stor frihet. Vi blir flexibla och kan åka i princip vart vi vill. Vi har det handikappanpassade boendet med oss, inklusive toalett och dusch. Vi behöver inte längre lita till dåligt anpassade hotell och våra vänner behöver inte bekymra sig över att deras boende inte är handikappanpassat, säger Inger.

Efter den första sommaren är det snart dags för vinterförvaring. Men sedan kommer våren igen och då ska det åter rullas många mil.

– I maj ska vi besöka våra vänner i Italien, säger Inger och Lars-Olov, förväntansfulla inför de många äventyr som väntar. ■

Snart dags för vinterförvaring av husbilen, men nästa vår bär det av till Italien. En av många resor som Inger och Lars-Olov har att se fram emot.

Dubbla draperier. Det inre för toalettbesök och det yttre används när det ska duschas.

Otryggt men omväxlande

Margaretha har varit personlig assistent i sjutton år

Det bästa med jobbet är att det är så omväxlande. Det sämsta är otryggheten, tycker Margaretha Svahn, personlig assistent sedan sjutton år tillbaka, som arbetar hos fyra olika assistansgivare.

– Om din brukare reser bort och du inte följer med har du ju inget jobb – och ingen lön – under den tiden, säger hon. För det där med pooler och att man ska kunna gå som assistent till någon annan brukare varierar mellan olika assistansgivare. Det är en av anledningarna till att jag har valt att ha så många olika.

Prövat olika yrken

Margaretha började sin bana som personlig assistent 1991. Reformen trädde inte i kraft förrän 1994 men hon arbetade då hos en man som hade assistans på dispens, som hon fortfarande arbetar hos. Hon har prövat på många andra yrken och har bland annat arbetat inom hemtjänsten och som kallskänka.

Idag arbetar hon heltid som assistent. Hon arbetar åt två olika kommuner, ett stort assistansföretag samt åt ett kooperativ.

– Jag jobbar som timanställd, något som är lite unikt, och har pusslat ihop ett eget schema. Att jag jobbar så beror att jag har följt med mina brukare när de bytt assis-

tansgivare. Jag har valt mina brukare och de har valt mig.

Arbetsförhållandena skiljer sig en del mellan de olika assistansgivarna, berättar Margaretha. Hon tycker att kommunerna verkar vara något bättre på att ta hand om sin personal, både vad gäller vidareutbildning och med att se till att assistenterna får någon typ av arbetsgemenskap. Lönen skiljer sig också åt.

– Här kan man väl säga att en av kommunerna toppar, medan kooperativet är sämst. Och arbetsvillkoren är inte lika. Det varierar till exempel ganska mycket i vad som händer om din brukare avlider. Hos någon assistansgivare kan du då ha så lite som två veckors uppsägningstid.

Gäller att hitta "rätt"

Att arbeta som assistent kräver flexibilitet, lyhördhet och en vilja att kommunicera, framhåller Margaretha. Om man inte är nöjd så måste man prata om det och hitta en lösning.

– Det kan hända att det blir så att du är den assistent som är bäst på att städa och då får du göra det jämt. Det är inte så kul. Där tycker jag att brukaren bör tänka till. Jag slutade faktiskt hos en person för att jag fick städa för mycket. Fast nu är jag tillbaka där igen och arbetsförhållandena har ändrats.

Sedan gäller det att hitta "rätt", att hitta

de brukare man trivs med. Varje arbetsplats och arbetssituation är individuell. Det som passar bäst skapar assistent och arbetsledare tillsammans.

– Jag tycker mycket om att laga mat och det gör jag ofta hos en brukare som uppskattar det. Jag tycker om att jobba i trädgården och det passar också någon. Du måste vara på samma våglängd som din brukare. Jag skulle till exempel inte kunna arbeta hos någon med extrema politiska åsikter som krävde att jag skulle följa med ut på demonstrationer.

Margaretha arbetar hos aktiva brukare och det passar henne, säger hon.

– Jag har till exempel varit med på många möten i kommunens handikappråd, och jag är själv aktiv inom DHR. Det är väldigt intressant och jag har lärt mig mycket under årens lopp. Men där bestämmer brukaren om jag behövs eller ej. Om jag inte gör det brukar jag gå ut en sväng och så ringer de mig när det dags att dyka upp.

Assistentgrupp

Att arbeta som personlig assistent är på sätt och vis ett ensamt yrke. Men man måste ha någon att ventilerar arbetet och yrkesrollen med.

– Är man fast anställd hos en assistansgivare så finns det oftast träffar för assistenterna, även om det också är i olika omfattning; från ofta till mycket sällan. Jag har löst det så att jag på fritiden ingår i en grupp med åtta andra assistenter som träffas en gång i månaden. Då diskuterar vi inte våra brukare utan äter god mat och umgås.

Att ha ett nära förhållande till sin arbetsledare är bra, poängterar Margaretha. Men man måste också kunna lämna jobbet när man går därifrån.

– Det finns en del brukare som binder upp sina assistenter. De grubar sig i flera månader före semestern och pratar bara om vilka problem det blir med nya ovana assistenter. Som assistent gäller det att ha distans till sådant.

Arbetsmiljölagen ska omfatta alla personliga assistenter

Från 1 januari 2009 ska arbetsmiljölagen (AML) enligt ett regeringsförslag även gälla den som arbetar i arbetsgivarens hem.

Det innebär att också de personliga assistenter som är anställda direkt av den assistansberättigade kommer att omfattas av AML. Idag är deras arbetsmiljöskydd reglerat i lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete, som ger ett betydligt svagare skydd.

I lagen om arbetstid m.m. i husligt

arbete sägs det att arbetsgivaren är skyldig att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa och olycksfall i arbetet. Om AML istället tillämpas tillkommer alla föreskrifter för exempelvis farliga ämnen, belastning, lyfthjälpmiddel eller våld och hot.

Intresseföreningen för Assistansberättigade (IfA) välkomnar utredningens förslag. De har länge krävt samma villkor för alla personliga assistenter, bland annat för att höja yrkesgruppens status.

TEXT: LENA UDD

FOTO: ULLA CARLSSON

Margaretha Svahn har fyra olika arbetsgivare. Det har blivit så på grund av att hon följt med sina arbetsledare när de bytt assistansgivare.

Många privata utförare

Personlig assistans är branschen med flest företag

Personlig assistans är den bransch inom hälso- och sjukvården som har störst andel privata utförare. Här finns vitt skilda aktörer, alltifrån riskkapitalägda storföretag till enskilda brukare som själva är arbetsgivare åt sina assistenter.

Tidigare var tre av fyra assistansanordnare kommunala men nu tar företagen över alltmer. I dag konkurrerar 450 företag med varandra på en marknad som består av drygt 15 000 personer med beviljad assistans. De flesta av dem får ett schablonbelopp, för närvarande 237 kr i timmen, av Försäkringskassan för att kunna köpa den assistans som passar bäst. Hälften köper kommunal assistans. Var tredje köper privat assistans från ett företag. Var tionde går med i ett brukarkooperativ och tre procent väljer att driva assistansverksamheten själv.

Det som framför allt skiljer de olika formerna åt är hur mycket brukaren kan bestämma och påverka. Den som kan vara arbetsledare för sina assistenter rekryterar, lägger scheman och fördelar arbetsuppgifter. Kommunala anordnare ger minst möjlighet att påverka. Den som är sin egen anordnare sköter däremot allt, även administration och löneutbetalningar.

För- och nackdelar med alla

Det är bra att det finns flera olika anordnare och det är för- och nackdelar med alla, beroende på individens behov och förutsättningar, menar Adolf Ratzka, grundare av det första brukarkooperativet Stil och verksamhetsledare vid Independent Living Institute, som arbetar för att främja självbestämmande för människor med funktionsnedsättningar.

– Det som passar en person passar inte en annan. Den som vill ta ansvar och kunna påverka kvaliteten på tjänsterna ska gå med i ett brukarkooperativ eller själv bli arbetsgivare. För den som inte kan eller vill påverka tjänstens kvalitet finns kommun eller företag.

Trenden är att den kommunala assistansen krymper i takt med att de privata företagen blir fler och större. Nyligen lade Staffanstorps kommun ut all sin assistansverksamhet på ett privat företag. Fler kommuner lär följa efter.

Konkurrens bra

– Konkurrensen är bra för oss assistansberättigade. Företagen är piggare och nischar in sig. Det finns företag som erbjuder språkkunniga assistenter, idrottsaktiviteter

och specialresor.

Men det finns risker med att företag slås ihop och blir större, enligt Adolf Ratzka:

– Stora företag kan sänka sina kostnader, vilket så småningom kan leda till försämrade ersättningsnivå från Försäkringskassan och det drabbar mindre organisationer.

Assistansanordnarna använder ersättningen på olika sätt, men behöver inte redovisa hur, vilket skapar förvirring för brukare som ska välja assistans, menar Adolf Ratzka.

– För dem och för kommunernas handläggare har vi därför startat Assistanskoll.se, som jämför assistansföretag och brukarkooperativ i hela landet. Listan innehåller nu drygt 130 anordnare och uppdateras regelbundet.

Kvalitetsmärkning

Det finns även en kvalitetsmärkning av assistansanordnare som sköts av Intressegruppen för assistansberättigade, IfA. Hittills har femtio anordnare blivit godkända. De har uppfyllt kraven bland annat på redovisning av förbrukade medel och timmar, avtal med brukaren om självbestämmande och inflytande, kollektivavtal och max tre månaders uppsägningstid.

– Vi har även tagit fram en frågeguide på vår hemsida till hjälp för både medlemmar och andra som ska välja assistansanordnare, säger verksamhetsansvariga Anna Barsk Holmbom.

Hur duktiga är assistansanordnarna på att fortbilda om hjälpmedel?

– Det varierar. De privata är ofta mer aktiva och ser utbildningsbehovet. Många kooperativ och företag har gedigna utbildningsprogram och prova-på-dagar. Anordnare som har funnits med ett tag skickar både brukare och assistenter på hjälpmedelsmässor.

TEXT: LENA FIEBER

FOTO: MARITA LINDWALL

Läs mer:

www.independentliving.se/assistanskoll

www.intressegruppen.info

Här är några företag i branschen

Här är ett slumpmässigt urval av de assistansanordnare som finns i landet. Uppgifterna kommer från respektive verksamhet.

Din förlängda arm

Startade år 2003 när ägaren Peter Näs-lunds sambo fick MS och ville ha ett privat alternativ. Verksamhet i cirka 20 kommuner. Cirka 80 brukare, 350 anställda, varav åtta administratörer. Arbetsledning, hjälp med myndighetskontakter, ansökning med mera, egna platser på Luleå Hockeys och Plannja Baskets hemmamatcher. Kundansvarig, brukaren får vara så aktiv han/hon vill och orkar. Utbildning i bland annat egen regi med certifierade instruktörer. Egen kvalitetssäkring. IfA-godkänd. Kollektivavtal. www.dfarm.se

Assistansia

Startade år 2000 i samband med ett personligt engagemang kring en nära

anhörig. Ingår i Humana Group som ägs av riskkapitalbolaget Argan Capital. Verksamhet i hela landet. Drygt 1200 brukare och drygt 4000 anställda. Brukaren väljer sina assistenter, stor möjlighet att påverka. Personlig kundansvarig samt jurist. Kvalitetssystem, arbetsmiljösamordnare, utbildningsprogram kollektivavtal med mera. www.assistansia.se

Southside allstars

Stefan Pelc' enmansfirma för den egna assistansverksamheten - "jag vill ha så få led som möjligt mellan mig och assistenterna".

Fem ordinarie assistenter. Begränsad kompetensutveckling, assistenterna har i stället valt högre lön. Låg personalomsättning och hög assistans kvalitet. Arbetar ständigt med kvalitetsförbättringar på utförd assistans samt kring arbetsmiljö. Kollektivavtal.

OP Assistans

Familjeföretag som startade år 1998, ägare Pernilla Hålen. Verksamhet i Gävleborgs län. 50 brukare, 240 anställda, varav nio administratörer. Innehållet varierar med avgiften, företaget står alltid för arbetsgivaransvaret och arbetsmiljöuppgifterna. Utbildningsplan för assistenterna upprättas för varje brukare. Assistansen kan kvalitetssäkras. Kollektivavtal. www.opassistans.se

A-Assistans Leimir

Startades år 1994 av Leif och Mira Jonsson, Leif har egen erfarenhet av funktionsnedsättning. Verksamhet i hela landet, 85 kunder, 450 anställda, varav elva adminis-

"Bra med striktare kontroll"

LSS-utredningens förslag om striktare kontroll av assistansföretag är bra, även om det kanske sällar ut en del företag, kommenterar Göran Fredriksson, ordförande i branschföreningen Personlig Assistans inom Vårdföretagarna.

Utredningen av lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade och personlig assistans har haft som syfte att kapa kostnaderna. Personlig assistans föreslås bara beviljas om behovet är större än tjugotimmar i genomsnitt i veckan. Staten ska ta över ansvaret och behovsbedömningen bli enhetlig i landet. Företag måste ha tillstånd för att få bedriva verksamhet och assistansanordnare ska ta ansvar för kvaliteten och redovisa ersättningen. Utredningen är nu ute på remiss till februari. (Se en mer utförlig artikel om utredningens förslag i Allt om hjälpmedel nr 6.)

– Man ska vara försiktig med att ändra en lag som fungerar bra. Risken är att de föreslagna åtgärderna resulterar i oreda och en omfördelning av kostnaderna, säger Göran Fredriksson, som även är vd i assistansföretaget Frösunda.

Privata företag billigare

Brukarorganisationerna hänvisar till att Socialstyrelsen tidigare visat att den nuvarande assistansverksamheten är en kostnadseffektiv insats.

– Privata utförare är billigare än de kommunala. Samhället har sparat 29 miljarder kronor sedan assistansreformen kom år 1994 och den dyrare kommunala hemtjänsten ersattes med billigare personlig assistans som Försäkringskassan betalar. Om den personliga assistansen hade drivits enbart i privat regi skulle besparingen blivit 77 miljarder kronor, säger Adolf Ratzka vid Independent Living Institute.

I somras ändrades reglerna så att den assistansersättning som inte förbrukas inom sex månader nu måste betalas tillbaka till Försäkringskassan. Detta slår särskilt hårt mot de assistansberättigade som själva är arbetsgivare, eftersom de inte längre kan spara pengar, för till exempel längre utbildningar, uppsägningskostnader eller resor, enligt brukarorganisationerna.

– Försäkringskassan har också stramat åt behovsbedömningen. Det finns personer som förlorar rätten till personlig assistans eftersom de kan föra maten till munnen själv, säger Adolf Ratzka.

LENA FIEBER

Läs mer:

Möjlighet att leva som andra: Ny lag om stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77)

www.regeringen.se

“Det är viktigt att jag kan lita på mina assistenter”

– Det viktigaste är att de är lyhörda – men det måste ju jag också vara. Det är viktigt att jag kan lita på mina assistenter och att de kan lita på att jag tar ansvar för mitt liv.

Rikard Gass har haft personlig assistans i fjorton år nu. När han funderar kring hur en bra assistent och en bra arbetsrelation ska vara så blir kommunikation ett nyckelord. Utan bra kommunikation blir det många onödiga missförstånd, sammanfattar han.

Rikard var arton år när han 1989 ryggmärgsskadades i en trafikolycka. Han har en hög skada och kan bara röra armarna något, vilket innebär att han behöver mycket hjälp med praktiska saker.

– En tid efter olyckan och rehabiliteringen började jag på Ädelfors folkhögskola utanför Vetlanda där jag bor. Då var det internatboende som gällde. Skolan hade precis handikappanpassats och det fanns assistenter där så det funkade jättebra. Om jag var hemma hos mamma och pappa på helgerna hade jag hjälp av dem och av hemtjänsten.

Efter skolan flyttade Rikard till ett nybyggt hus i centrala Vetlanda. Även det var handikappanpassat och där fanns hemtjänstpersonal i huset som ryckte ut på anmodan. Det funkade också bra, tycker han, även om det krävde mycket planering och han ibland fick vänta på att göra det han skulle eftersom personalen höll på med annat.

– Fast det är klart, då visste jag ju inget annat. Det blev en väldigt stor skillnad när assistansreformen kom 1994!

Viktigt med fortbildning

Rikard har 104 assistanstimmar i veckan, uppdelade på fem assistenter. Assistenterna arbetar dagar och kvällar men har också ”sovande nätter”, de bor alltså över natten hos Rikard och har ett eget rum.

– Jag har mina assistenter genom Vetlanda kommun, berättar han. Men det är jag som bestämmer vilka jag vill anställa. Och under åren har det förstås varit en viss omsättning, men inte direkt så att jag upp-

Assistenter och arbetsledare måste vara tydliga och lyhörda gentemot varandra, betonar Rikard Gass som behöver mycket praktisk hjälp av sina assistenter, här med Sofia Braam.

levt det som att yrket är ett genomgångsyrke. En del har varit hos mig så länge som en fem, sex år. Andra kanske har varit kvar ett eller två år. Jag är inte säker på att det bara är en nackdel att en del assistenter stannar kort tid. Om du har en assistent väldigt länge så hamnar ni båda två i en slags trygg, jämn lunk. Ni trivs bra tillsam-

mans men ingen av er utvecklas heller!

Eftersom Rikards assistenter är anställda av kommunen är det också den som ansvarar för deras fortbildning. Men han har ändå inflytande över den eftersom han kan påpeka det han tycker behövs.

– Det kan handla om allt från etiska spörsmål till lyftteknik. Det handlar ju om

- tratörer. Allt ingår, vill helst att brukaren är arbetsledare och aktiv vid rekrytering. Startar treårig kompetenssatsning i EU-stött projekt. IfA-godkänd. Kollektivavtal. www.a-assistans.com

Österlen Assistans

Startades år 2000 av Göran Löfvall, som också driver en redovisningsbyrå, när grannpojken behövde en assistanssamordnare. Nio kunder i Skåne. 25-30 anställda, varav 1,5 administratör. Brukaren kan vara arbetsledare. Erbjuder arbetsgivarservice till brukare som vill vara arbetsgivare. Assistansutbildning. IfA-godkänd. Kollektivavtal. www.osterlenassistans.se

Östergötlands Humanassistans

Startade år 2007 av Samira Dawood, som har en rullstollsburen dotter. Verksamhet i nästan hela landet. 52-56 anställda, som

även pratar assyriska, persiska, arabiska, kurdiska. Brukaren kan vara arbetsledare. Telefonkontakt dygnet runt, jurist specialiserad på handikappfrågor, egna och externa utbildningar, gemensamma personalmöten och aktiviteter. info@ostergotlandassistans.se

Nacka kommun

Startade nuvarande verksamhet år 2003. 150-250 anställda, varav fyra chefer och en administratör. 90 kunder i alla åldrar. Gruppchefen är arbetsledare, men brukaren är aktiv i rekryteringen. Kompetensutveckling efter behov, till exempel inom lyftteknik, L-ABC, hot och våld. Kvalitetsarbete bland annat via genomförandeplan, arbetsmiljökartläggning. Kollektivavtal. www.nacka.se

Kooperativet Lila

Startade år 1992, verksamhet i sydvästra Skåne. Drygt

300 anställda, varav sju administratörer. Cirka 40 brukare. Brukaren är arbetsledare eller kan anställa en personligt vald biträdande arbetsledare. Administration, stöd och utbildning ingår. Kontinuerlig intern och/eller extern utbildning av assistenterna. Kvalitetsarbete med bland annat internundersökningar, IfA-enkäter, utbildningar. IfA-godkänd. Kollektivavtal. www.kooperativetlila.se

frösunda.

Frösunda LSS AB

Startade år 1987, ägs av danska riskkapitalbolaget Polaris Equity. Verksam på 32 orter med totalt 3 400 anställda, driver även bland annat daglig verksamhet och boende. Cirka 670 brukare. Uppdragschefen och brukaren kommer överens om hur delaktig han/hon vill vara. Företaget ansvarar för arbetsledning, utbildning och utveckling. Kvalitetsarbete med bl a en personlig genomförandeplan, kund- och medarbetarundersökningar. Kollektivavtal. www.frosunda.se

deras arbetsmiljö och eftersom det många gånger kan vara unga människor så måste de få lära sig att lyfta rätt redan från början.

Från krogen till villan

Rikard har alltid varit en aktiv person med många järn i elden. Som en "typisk tjuvåring" hängde han också en del på krogen förr i tiden. Såväl i jobbet som i det ideella arbetet och på fritiden var assistenterna med.

Idag bor han i villa, och har kanske blivit något mera medelålders i sina vanor. Villaboendet ställer förstas andra krav på assistenterna.

– Jag har byggt villan själv för att få den så lättarbetad och praktisk som möjligt. Jag gillar inte när saker inte fungerar. Så den är i ett plan, med terrass och direktgång från garaget. Sen har jag till exempel en golvlyft som man kan använda i hela huset, även på terrassen.

Förutom att assistenterna följer med till Rikards arbete på Ädelfors folkhögskola och andra aktiviteter han gör på fritiden så handlar en hel del av deras arbete om att fixa i trädgården, städa, vattna blommor,

laga mat. Vanliga vardagsaktiviteter som Rikard behöver hjälp med.

– Här handlar det om att vara tydlig i hur jag vill ha saker och ting gjorda. Jag är en noggrann person och det gör att jag vill att assistenterna också ska vara noggranna. Sedan är det så att vissa assistenter är bättre på vissa saker och då vill jag helst att de ska göra de sakerna. Samtidigt måste jag vara lyhörd. Ingen människa kan till exempel gräva i en trädgård i åtta timmar. I alla fall skulle inte jag göra det och då ska inte mina assistenter göra det heller.

Måste vara överens

Tydligheten måste vara ömsesidig, framhåller Rikard. En assistent måste ta upp vad han eller hon inte gillar med sitt arbete. Klarar inte arbetsledaren och assistenten ut frågan så får man ta den vidare till kommunens områdeschef. För båda parter måste vara överens om vad som gäller.

Framförhållning, initiativförmåga och smidig arbetsplanering brukar ses som bra egenskaper i de flesta yrken. Men för en personlig assistent kan det vara annorlunda.

– Är man assistent hos mig får man släp-

pa detta, säger Rikard. Det är jag som tar initiativ och planerar.

Vill inte bli upppassad

En del brukare och arbetsledare klagar på att assistenter som tidigare arbetat inom hemtjänsten tar med sig det mer omvårdande beteendet i sin nya anställning och bestämmer vad som är bra för arbetsledaren. Det är inte något som Rikard stött på i någon större omfattning. Men han är klar över vad han ser som övertramp.

– Jag vill inte att någon assistent ska vattna blommorna bara för att de ser torra ut, det är jag som ska klara av att upptäcka det. Lagar vi mat gillar jag inte om assistenten fortsätter att ordna med maten om jag till exempel blir upptagen av ett telefonsamtal. Då får istället matlagningen vänta tills jag är tillbaka igen. Sådana saker är var för sig oviktiga, men "många bäckar små blir en hel å". Jag gillar inte att bli upppassad. Det är inte det assistans handlar om. Mitt liv är mitt ansvar.

TEXT: LENA UDD

FOTO: MARITA LINDWALL

Vill du ha svar på frågor eller ge tips, skriv till:
Allt om Hjälpmedel • Box 510 • 162 15 Vällingby
eller e-posta till aoh@hi.se

Nytt gå- och ståhjälpmedel

Struzzo PLUS är ett nytt gå- och ståhjälpmedel som gör att man självständigt kan förflytta sig från till exempel stol, soffa, säng eller rullstol och upp till stående samt därefter förflytta sig i omgivningen. Hjälpmedlet kräver individuell inställning. Maxhastighet: 2,5 kilometer i timmen. Batteriet klarar 2,5 timmars oavbruten förflyttning på en uppladdning, en uppladdning tar cirka 8 timmar. Pris: 79 840 kr inkl moms. Kan även hyras för 2 412 kr i månaden. Mer information: www.almedo.se

Plasmateve utan eko

LCD- och plasmateveapparater kan ofta ge eko eller fördröjningseffekter till hörslingor. Något som förstås inte är så trevligt för den som använder hörapparat. Univox DLS 30TV är den hittills första slingförstärkaren som har digital ljudsynkronisering och som är utvecklad för att råda bot på problemet. Med en separat kontroll – TV Sync – synkroniseras teveljudet rätt och användaren slipper störande ekoeffekter. Cirkapris: 1 725 kronor inklusive moms. Mer information: www.edin.se

Mp3-spelaren är laddad

Ljubboksförlaget Earbooks, som främst ger ut spännings- och skönlitteratur, lanserar ett nytt sätt att lyssna på ljudböcker – en förladdad mp3-spelare som går under namnet Book2go. Det är en öppen mp3-spelare som är förladdad med en ljudbok. Eftersom spelaren inte är låst kan man även lyssna på musik och spela in egna meddelanden. När man lyssnat klart på den förladdade ljudboken är det bara att radera den, flytta den till datorn och ladda ner en ny bok. Spelaren fungerar också som ett USB-minne om man tar av locket. Cirkapris: 399-499 kronor inklusive moms. Mer information: www.earbooks.se

KALENDARIUM

19-20 nov. Stockholm.
Konferens för hörselchefer.
Hjälpmedelsinstitutet. www.hi.se

24 nov. Stockholm. Audio-
logisk dag - hörselrehabilitering för vuxna, idag och i morgon. Svenska Audiologiska Sällskapet m.fl. www.sasaudio.se.

25-26 nov. Helsingfors. NAT-
C – Nordic Assistive Technology Seminar 2008. Stakes och de nordiska hjälpmedelsinstituterna. www.nuh.fi

26-28 nov. Göteborg. Riksstämman. Svenska Läkar-sällskapet. www.riksstammangoteborg.se

2-3 dec. Stockholm. Stimulerande och säkra boendemiljöer för demenssjuka. IQPC. www.iqpc.com

3-5 dec. Birmingham, England. Tactile Graphics 2008. National Centre for Tactile Diagrams. www.nctd.org.uk/conference

28-29 jan. Stockholm. Konferens och utställning inom psykiatri. NIDAB. www.psykiskhalsamassan.se

17-21 mars. Stockholm. Europeisk kongress och utställning inom urologi. European Association of Urology. www.eaustockholm.org

2-4 apr. Nyborg, Danmark. 2009 Nordic Network on Disability Research Conference. www.nndr2009.dk

21-23 apr. Göteborg. Leva & Fungera. www.svenskamasan.se

13-15 maj. Lund. Nordisk kongress i synpedagogikk. Föreningen För Synrehabilitering m fl. www.syndansk.dk/nordisk_kongres/

Information från Hjälpmedelsinstitutet

LÅNA FRÅN BIBLIOTEKET

Arbeta med manuella förflyttningar – vägledning och råd för dig som arbetar med manuella förflyttningar, Hjälpmedelscenter Väst

För att kunna assistera en människa som behöver hjälp vid förflyttning, krävs kunskap i vad som påverkar förflyttningen. Dels behövs kännedom om kroppens styrkor och begränsningar, samt grundläggande kunskap i förflyttningsteknik och om personens förmågor.

Boken innehåller många bilder och ger grunderna i hur man arbetar med manuella förflyttningar på ett säkert och värdigt sätt.

RBUs årsrapport 2008, Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar

Rapporten bygger på en undersökning där nästan 500 föräldrar till barn med funktionsnedsättning svarat på hur man upplever samhällets stöd. Hela undersökningen finns att läsa på RBUs webbplats.

biblioteket@hi.se, tfn 08-620 17 00

PDF-DOKUMENT

Hämta PDF-dokumenterna på www.hi.se/publicerat

Rapport från den andra enkäten i projektet IT-frågan

Rapporten redovisar resultaten av en brukarenkät om IT och telekom till enskilda personer med funktionsnedsättning. Enkäten är den andra av flera i en ettårig försöksverksamhet som Hjälpmedelsinstitutet genomför tillsammans med Kommunikationsmyndigheten PTS.
Best nr 08332-pdf

Projektet KogniTek

– en satsning inom området kognition och hjälpmedel

Projektrapport KogniTek – delprojektet i Uppsala
Utvärdering av delprojektet KogniTek Uppsala
Projektrapport KogniTek – delprojektet i Lund
Finns att hämta på www.hi.se/kognitek

BESTÄLL FRÅN KUNDTJÄNST

Provning av rullstolar på Hjälpmedelsinstitutet

Informationsbroschyr om provningen av rullstolar på HI. Här provas både manuellt- och eldrivna rullstolar och här delprovar HI även andra hjälpmedel t.ex. duschstolar och sittvagnar. Läs mer om det stöd och den kompetens som finns att hämta!

Best nr 08347, gratis

Teknik och demens i Norden – tekniska hjälpmedel som kognitivt stöd i vardagen

Rapporten ger värdefull information om kognitivt stödjande hjälpmedel för personer med demens och deras närstående och är ett resultat av två års intensivt arbete som utförts av tio experter från de fem nordiska länderna i projektet Teknik och demens i Norden.

Best nr 08314 – kan beställas i enstaka exemplar, pris 150 kr

kundtjanst@hi.se, tfn 08-620 17 00

Rullstolar i kollektivtrafiken och på flyget

Bladen om rullstolar i kollektivtrafiken och på flyget har tagits fram för att brukaren av rullstol lättare ska kunna använda kollektiva färdssätt som buss, tåg, spårvagn, specialfordon och flyg.

På respektive blad kan brukaren själv, eller tillsammans med förskrivaren av rullstolen, fylla i och jämföra uppgifter om rullstolen som är väsentliga för att resan ska vara säker.

Bladen finns att hämta som pdf-dokument på www.hi.se/kollektivtrafik

Skola i inkontinensvård

Nu är hela utbildningsmaterialet uppdaterat och finns att ladda ner på www.hi.se/inko

Hjälpmedelsinstitutet

Box 510, 162 15 Vällingby
Tfn 08-620 17 00, Fax 08-739 21 52
Texttfn 08-759 66 30
E-post registrator@hi.se
Webbplats www.hi.se

memo comai®

Mobilbaserad internettjänst som kognitivt hjälpmedel

Ny version ute nu!
memo comai® 2.0

www.comai.se

www.anatomicsitt.com • 011-161800 • info@anatomicsitt.com

BILANPASSNING

Åkerivägen 7
443 61 Stenkullen
Tel : 0302-254 00
contact@autoadapt.se
www.autoadapt.se

BOSTADS- ANPASSNING

Athena Nordic
Box 470
791 16 FALUN
Tel 023-79 22 40
Fax 023-79 22 01
info@athenanordic.se
www.athenanordic.se

Bil
Mekaniska
Anpassningar
08-759 63 63
7 ÅRS GARANTI

Box 92
191 22 Sollentuna
Tel 08-59469400
Texttel 08-59469418
Fax 08-59469419
info@gewa.se
www.gewa.se

permobil

Timrå 060-59 59 00
Stockholm 08-747 78 40
Jönköping 036-37 17 99
Borås 033-13 16 34
www.permobil.se

HYGIEN

ARJOHUNTLEIGH

Box 61
241 21 Eslöv
Tel 0413-645 00
kundtjanst@arjo.se
www.arjohuntleigh.com

ENKLA HJÄLPMEDEL

Medical AB
Norra Ågatan 10,
416 64 Göteborg
Tel 031-15 73 20
Fax 031-15 50 81
www.heamedical.se

closomat®

Busck & Co AB
Gamla Riksvägen 14
428 32 Källered
Tel 031-87 09 00
Fax 031-87 27 12
www.busck.se
info@busck.se

MerryCare

ADL- & Gånghjälpmedel

MerryCare AB
Kutterv. 1, 183 53 Täb
Tel 08-544 420 35
Fax 08-544 420 37
info@merrycare.se
www.merrycare.se

etac®

Kundservice:
Box 203
334 24 Anderstorp
Tel 0371-58 73 00
Fax 0371-58 73 90
www.etac.se

PharmaCell AB

rätt medicin – i rätt tid

Carlsundsgatan 1 A
591 60 Motala
info@pharmacell.se
www.pharmacell.se

Yes, you can.®

Box 66, 163 91 Spånga
Tel 08-761 70 90
Fax 08-761 81 08
sweden@invacare.com
www.invacare.se

**REBEX
Hygiene AB**

Tel 0494-718 18
Fax 0494-718 15
info@rebex.se
www.rebex.se

ARBETSBORD

Malmgatan 25
602 23 Norrköping
Tel. 011-13 77 00
Fax. 011-13 78 00
info@jeltec.se

RehabCenter

Enhagsvägen 18
187 40 Täby
Tel 08-768 25 00
Fax 08-792 49 49
www.rehabcenter.se

HEA
Medical AB
Norra Ågatan 10,
416 64 Göteborg
Tel 031-15 73 20
Fax 031-15 50 81
www.heamedical.se

MeQVI AB
Lötvägen 18
136 72 Haninge
Tel: 08-7762654
Fax: 08-7762651
info@meqvi.se
www.meqvi.se

Alvägen 1
771 41 Ludvika
Tel 0240-101 02
Fax 0240-100 22
www.svancare.se

UTBILDNING

KOMMUNIKATION

Liljeholmsvägen 30 B
117 61 Stockholm
Tel 08-695 69 40
Fax 08-695 69 49
falckigel@falckigel.se
www.falckigel.se

Besök www.horsel.se

HRM Care
Sävsjö 6 Lustigkulla
360 74 Sävsjöström
Tel. 0474-220 20
Fax. 0474-220 45
hrmcare@hrmcare.se
www.hrmcare.se

Bultgatan 28
442 40 Kungälv
Tel. 0303-24 52 00
Fax. 0303-24 52 28
info@minicrosser.se
www.minicrosser.se

Box 484,
701 49 Örebro
Tel 019-16 41 30
Fax 019-16 41 49
www.tophygiene.se

Långedragsvägen 48
426 71 V. Frölunda
Tel 031-769 55 60
Fax 031-29 54 30
info@frolundadata.se
www.frolundadata.se

Box 6137
600 06 Norrköping
Tel 011-16 18 00
Fax 011-16 20 05
www.anatomicsitt.com
info@anatomicsitt.com

FÖRFLYTTNING

Ilabäcksvägen 5
342 32 Alvesta
Tel. 0472-447 70
Fax. 0472-122 04
info@humancaregroup.com
www.humancare.se

QUALITY FOR LIFE
Box 623
601 14 Norrköping
Tel 011-28 06 00
Fax 011-31 20 05
info@ottobock.se
www.ottobock.se

Moränvägen 6
35245 Växjö
Tel 0470-19290
Fax 0470-19125
wwt@telia.com
www.wwtcare.nu

Box 92
191 22 Sollentuna
Tel 08-59469400
Textttel 08-59469418
Fax 08-59469419
info@gewa.se
www.gewa.se

ARJOHUNTLEIGH

Box 61
241 21 Eslöv
Tel 0413-645 00
kundtjanst@arjo.se
www.arjohuntleigh.com

Yes, you can.
Box 66, 163 91 Spånga
Tel 08-761 70 90
Fax 08-761 81 08
sweden@invacare.com
www.invacare.se

Försäljning&Service AB
Box 120
861 23 Timrå
Tel 060-59 59 00
supportgruppen@permobil.se
www.permobil.se

REHABILITERING

Specialprodukter
till träning, lek
& rehabilitering
Tel 0173-343 70
Fax 0173-343 62
www.aquaprodukter.se

Kardanvägen 15
432 32 Varberg
Tel 0340-66 68 70
Fax 0340-66 68 79
info@kikre.com
www.kikre.com

Kundservice:
Box 203
334 24 Anderstorp
Tel 0371-58 73 00
Fax 0371-58 73 90
www.etac.se

Nedre vägen 100
975 92 Luleå
Tel 0920-47 47 00
Fax 0920-47 47 01
www.liko.se

Box 640
175 27 Järfälla
Tel 08-594 77 333
Fax 08-594 77 344
office@romedic.com
www.romedic.com

TRYGGHETSSYSTEM

Årstaängsvägen 1A
117 43 Stockholm
Tel 08-775 77 00
Fax 08-775 08 91
info@tunstall.se
www.tunstall.se

Försäljning&Service AB
Tel Leena Lundgren
070-228 71 19
Tel Hanna Gullskog
070-520 31 23
www.permobil.se

Isberga Säteri
333 91 Smålandsstenar
Tel 0371-318 00
Fax 0371-318 01
info@gaterd.se
www.gaterd.se

Arendalsvägen 33 b
434 39 Kungsbacka
Tel 0300-56 97 00
Fax 0300-56 97 01
info@maydayaid.se
www.maydayaid.se

Britta Sahlgrens gata 8A
421 31 Västra Frölunda
Tel 031-748 37 00
Fax 031-748 37 37
post@sunrisemedical.se
www.sunrisemedical.se

Vill du vara med här?

Ring 08-640 12 20

FOTO: MARIA JANSSON SJÖDIN

Rullstolscurling i Härnösand. Här har utövarna utvecklat curlinghjälpmedlen.

FOTO: JOHAN ALP

Är Nobelfesten tillgänglig? Hur ser det ut bakom fasaden? Vår reporter tog jobb som diskare.

Utgivningsdagar 2008

15 februari, 26 mars, 29 april, 3 juni,
2 september, 7 oktober, 11 november, 16 december

Allt om Hjälpmedel är en prenumererad tidning som i första hand vänder sig till dem som arbetar inom hjälpmedelsområdet samt till handikapporganisationer och hjälpmedelsföretag. Tidningen innehåller nyheter, reportage, produktinformation och analyser om rehabiliteringsmetoder och hjälpmedel.

Allt om Hjälpmedel har en självständig bevakning inom området. Allt om Hjälpmedel gör uppföljningar, fördjupningar och ger utrymme åt debatt och kritiska röster.

Redaktionen ansvarar inte för obeställt material. Allt material i Allt om Hjälpmedel lagras och publiceras elektroniskt. Icke anställd medarbetare som motsätter sig sådan lagring och publicering måste själv meddela detta till redaktionen.

Allt om Hjälpmedel kommer ut med åtta nummer per år.

Helårsprenumeration: 495 kronor.
För prenumeration ring 08-620 17 94
eller skicka e-post till maria.olsson@hi.se

Medlem i Sveriges Tidskrifter. TS-kontrollerad upplaga.

Allt om Hjälpmedel

nr 7 2008 årgång 63
ISSN 1103-8063
Utges av Hjälpmedelsinstitutet
Box 510, 162 15 Vällingby,
Sorterargatan 23, Johannelund

Tel: 08-620 17 00
Texttel: 08-759 66 30
Fax: 08-739 21 52
e-post: aoh@hi.se
www.alltomhjalpmedel.se
eller www.hi.se/aoh

Redaktionen

Lena Udd,
chefredaktör
lena.udd@hi.se

Cecilia Huldt
reporter
aoh@hi.se

Christina Sandqvist
reporter
aoh@hi.se

Rolf A Olsson
layout
rolf@rao.se

Annonser

Lars Göran Fransson
larsgoran.fransson@swipnet.se
Box 111 41, 100 61 Stockholm
Tel: 08-640 12 20
Fax: 08-641 00 62

Tryck

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB,
Borås

Prenumeration

Maria Olsson
08- 620 17 94
maria.olsson@hi.se

Redaktionsråd

Barbro Ahlbom, Bengt
Andersson, Catarina Brun,
Raymond Dahlberg, Anna
Lampel, Monica Rydén,
Anne-Marie Tärnström

Ansvarig utgivare

Lisa Ledin

REHBAND

BY OTTO BOCK

OMO NEUREXA

Perfekt för stroke-axlar

- Stödjande axelortos i ett temperatur-reglerande material, PCM®.
- Kroppshållning, symmetri och balans förbättras tack vare Omo Neurexas unika design.
- Smärta lindras och patienten känner trygghet - rehabiliteringen underlättas.

Otto Bock Scandinavia AB

Tel. 011 28 06 00 • www.rehband.com • www.ottobock.se

Next Comfort

Luta dig tillbaka och låt oss berätta
om världens första allroundrullstol med tiltbar sits

Besök vår hemsida för mer information och var med i vår tävling!

www.etac.se

etac[®]